

Warszawa, 08 grudnia 2020 r.

Podsekretarz Stanu

DLPC-V.4191.4.2020

Pan
Krzysztof Kwiatkowski
Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Przewodniczący,

w odpowiedzi na pismo z dnia 18 listopada 2020 r., znak: BPS.DKS.KU.0401.40.2020, uprzejmie przedstawiam opinię Ministra Sprawiedliwości w przedmiocie rozwiązań zaproponowanych w *projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego* (druk senacki nr 222).

Pozytywnie należy ocenić samą koncepcję wszczęcia prac nad zmianami w zakresie określenia przedmiotów należących do rolnika prowadzącego gospodarstwo, które nie podlegają egzekucji, jak też zasad postępowania w tej materii przez właściwe organy. Ustawowe uregulowanie powyższych zagadnień bez wątplenia zwiększy standard ochrony prawnej dłużników będących rolnikami. Niemniej jednak, pragnę zwrócić uwagę Pana Przewodniczącego na kilka kwestii, które warto uregulować w nieco innym kształcie, aniżeli zaproponowano to w projekcie.

W odniesieniu do projektowanego art. 829² § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. 2020 r. z poz. 1575 z późn. zm.), dalej: „k.p.c.”, wydaje się zasadne wydłużenie zastrzeżonego dla izby rolniczej terminu na wydanie opinii, o której mowa w art. 829² § 1 oraz uzupełnienie projektowanego przepisu o obowiązek dołączania przez komornika odpisu protokołu zajęcia składników majątku dłużnika wraz z informacją o łącznej wysokości dochodzonych od dłużnika należności. Proponowany 14 dniowy termin na wydanie przez izbę rolniczą opinii co do przedmiotów niezbędnych do prowadzenia gospodarstwa jest zbyt krótki, co sygnalizowano m.in. w pismach Krajowej Rady Izb Rolniczych. Wydanie przedmiotowej opinii wiąże się bowiem z szeregiem czynności: zawiadomieniem rolnika o wystąpieniu komornika z wnioskiem o sporządzenie

opinii, prośbą do rolnika o udzielenie informacji co do posiadanego gospodarstwa rolnego, spotkaniem z rolnikiem, ewentualną wizytacją w gospodarstwie rolnym, sporządzeniem opinii i podpisaniem jej przez zarząd zgodnie z zasadami reprezentacji obowiązującymi w każdej z wojewódzkich izb rolniczych. Z tego też względu wydaje się, że na sporządzenie opinii bardziej odpowiedni byłby termin 21 lub 30 dni od dnia doręczenia wezwania. Biorąc pod uwagę, że przy wydawaniu opinii izby rolnicze powinny działać z dużą starannością i rzetelnością, wskazane byłoby dołączanie przez komorników do wniosków o wydanie opinii także protokołów zajęcia składników majątkowych dłużnika wraz z informacją o łącznej wysokości dochodzonych od dłużnika należności. Jest to o tyle istotne, że przedstawianie wzmiankowanej informacji pozwoliłoby zbadać izbie, czy realna wartość zawnioskowanych do zajęcia składników majątku rażąco nie przewyższa kwoty zobowiązania. Jednocześnie też przyczyniłoby się do zwiększenia wartości merytorycznej opinii. Należy także rozważyć wprowadzenie rozwiązań pozwalających komornikowi sądowemu – w uzasadnionych przypadkach, gdy zaistnieją wątpliwości co do treści opinii w zakresie przedmiotów niezbędnych do prowadzenia gospodarstwa rolnego - na powołanie biegłego, który dokonywałby weryfikacji ustaleń zawartych w opinii izby. Wskazane wydaje się również pochylenie nad zagadnieniem charakteru opinii wydawanej przez izbę rolniczą, a mianowicie, czy stanowi ona informację w rozumieniu art. 761 k.p.c., czy jest ona wiążąca dla komornika sądowego, względnie jakie są konsekwencje jej niewydania. Ma to bowiem bezpośrednie przełożenie na kwestię ewentualnego zastosowania przez komornika art. 762 k.p.c. (z przekazywanych do MS informacji wynika, że niektórzy komornicy niezłożenie opinii w terminie traktowali na równi z nieudzieleniem informacji i nakładali kary grzywny).

Niezależnie od powyższego, należy podnieść, że dalsze wyłączenie spod egzekucji nieruchomości określonych w projektowanym art. 829¹ pkt 15 i 16 k.p.c. może istotnie wpływać na wycenę zabezpieczeń ekspozycji kredytowych wobec rolników indywidualnych. W konsekwencji, brak wystarczającego zabezpieczenia kredytu, może skutkować zmniejszeniem się liczby pozytywnie rozpoznanych wniosków kredytowych. Nieruchomości będące własnością rolników, które potencjalnie mogłyby zostać obciążone hipoteką, na podstawie art. 829¹ pkt 15 i 16 k.p.c., będą wyłączone spod egzekucji, przez co ustanowienie na nich tego ograniczonego prawa rzeczowego w praktyce w żaden sposób nie będzie zabezpieczać interesów wierzycieli hipotecznych. Nie bez znaczenia jest też fakt, że w przypadku, gdy wartość jednej tylko nieruchomości pozwala na zaspokojenie wierzyciela, konieczność prowadzenia egzekucji ze wszystkich nieruchomości negatywnie

wpływa na sytuację dłużnika. Podobnie należy ocenić projektowany art. 829¹ pkt 6 k.p.c. Zdaniem Ministra Sprawiedliwości, pewnego rodzaju rozwiązaniem opisanych powyżej problemów, mogłoby być wprowadzenie regulacji, zgodnie z którą ograniczeń egzekucji nie stosuje się, jeżeli egzekucję prowadzi wierzyciel, na rzecz którego sam dłużnik ustanowił zabezpieczenie rzeczowe. Byłoby to zgodne nie tylko z zasadą *pacta sunt servanda*, ale również z zasadą *volenti non fit iniuria*. Pozwoliłoby to jednocześnie na ograniczenie niekorzystnych zjawisk w zakresie zdolności kredytowej, jakie wiążą się z wprowadzeniem ograniczeń egzekucji, dla wszystkich uczestników obrotu gospodarczego. Problemy związane z wpływem braku możliwości zaspokojenia się z ustanowionego już zabezpieczenia rzeczowego na sytuację kredytodawców sygnalizowane były wielokrotnie przez Krajowy Związek Banków Spółdzielczych. Niewątpliwie pomocne w wyważeniu interesów kredytodawców i kredytobiorców w tym zakresie byłoby pozyskanie danych o ogólnej liczbie rolników korzystających z kredytów i pożyczek bankowych oraz ustawiających w związku z tym zabezpieczenia rzeczowe z jednej strony, z drugiej zaś strony – liczbie rolników indywidualnych będących dłużnikami egzekwowanymi, wobec których zastosowanie mają dotychczasowe przepisy o ograniczeniach egzekucji wydane na podstawie art. 830 k.p.c.

Stosownie do projektowanego art. 829⁵ k.p.c., *przepisów art. 829¹ – 829⁴ nie stosuje się w razie równoczesnego skierowania egzekucji do wszystkich nieruchomości wchodzących w skład gospodarstwa rolnego prowadzonego przez dłużnika*. Jak już wyżej zauważono, koncepcja równoczesnego skierowania egzekucji do wszystkich nieruchomości, o których mowa w tym przepisie, budzi wątpliwości. W szczególności w sytuacji, gdy egzekucja z jednej nieruchomości okazuje się wystarczająca do zaspokojenia wierzyciela. Przede wszystkim jednak ze względu na wyrażoną w art. 799 § 1 k.p.c. *in fine* zasadę prowadzenia egzekucji w sposób najmniej uciążliwy dla dłużnika.

Z kolei proponowany w art. 2 przepis przejściowy, stanowiący odzwierciedlenie przepisu § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 lipca 2017 r. w sprawie określenia przedmiotów należących do rolnika prowadzącego gospodarstwo, które nie podlegają egzekucji, należy uznać za nadmiarowy. W tym miejscu wypada wspomnieć, że § 6 rzeczonoego rozporządzenia jest postrzegany jako stanowiący ingerencję w stosunki cywilnoprawne powstałe przed wejściem w życie przepisów rozporządzenia i naruszający prawa nabyte. W tym kontekście, wystarczające byłoby zastosowanie nowych przepisów (przepisów ustawy zmienianej w art. 1) do egzekucji wszczętych po dniu wejścia w życie ustawy. Szczególnego podkreślenia wymaga konsekwentne rozróżnienie między

postępowaniami egzekucyjnymi (rozumianymi jako sprawa egzekucyjna), a egzekucją (rozumianą jako określony środek egzekucyjny). Jak się wydaje, stosowanie nowych przepisów do egzekucji ze składników wchodzących w skład gospodarstwa rolnego wszczętych po dniu wejścia w życie ustawy, nawet jeżeli wniosek egzekucyjny został złożony wcześniej, w sposób dostateczny zabezpieczy interesy wierzycieli oraz dłużników i nie będzie pozostawało w sprzeczności z zasadą nieretroaktywności oraz zasadą zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa. Z drugiej strony, pozwoli to na możliwie najszybsze wdrożenie nowych przepisów.

W konsekwencji, w ocenie Ministra Sprawiedliwości, w toku prac legislacyjnych and zmianą *Kodeksu postępowania cywilnego* w zakresie niepodlegających egzekucji przedmiotów należących do rolnika prowadzącego gospodarstwo, powyższe kwestie powinny zostać wzięte pod uwagę, tak aby w jak najpełniejszy sposób odzwierciedlić kompromis między interesami dłużników (rzeczywistych oraz potencjalnych) oraz wierzycieli. Należy mieć przy tym na względzie, że zbyt daleko idący zakres ograniczeń egzekucji może mieć negatywny wpływ nie tylko na skuteczność toczących się postępowań egzekucyjnych, lecz również na cały rynek finansowy i dostęp rolników do kredytu.

W razie potrzeby, Ministerstwo Sprawiedliwości deklaruje wsparcie pracowników Departamentu Legislacyjnego Prawa Cywilnego w dalszych pracach mających na celu wypracowanie optymalnego modelu ustalania katalogu nie podlegających egzekucji przedmiotów należących do rolnika prowadzącego gospodarstwo.

Z poważaniem,

Anna Dalkowska

/podpisano elektronicznie/